

Ústav teorie a praxe ošetřovatelství 1. LF UK

Oponentský posudek Posudek vedoucího práce

Název: Poruchy ve vztazích mezi žáky projevující se systematickou psychotraumatizací jednotlivce ve skupině

Autor práce: bc. Romana Caklová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Richard Jedlička, Ph.D.

Oponent: PaedDr. Jiří Pilař

Volba tématu: téma šikany ve školním prostředí není nové. Zvláště po roce 1990 mu byla věnována řada výzkumných šetření a z nich vycházejících prací – seminárních, diplomových, disertačních, ale i práce habilitační. O metodické postupy a výsledky některých z nich se autorka opírá (např. výzkumy Mgr. P. Košťálové, Ph.D., doc. PaedDr. S. Bendla, Ph.D.) Za přínosné by bylo možno považovat zkoumání poruch v sociálních vztazích, které tomuto patologickému jevu předcházejí a určení jemnějších diagnostických vodítek pro preventivně výchovnou práci učitele.

Cíl práce: zjistit jaká je subjektivně prožívaná kvalita vztahů mezi dětmi ve třídě a jak mohou vztahy mezi žáky ovlivnit výskyt šikany.

Teoretická část: je zpracována v rozsahu 29 stran (s.11 až s.39). Představuje kompilaci z literatury zabývající se šikanou. Teoretická stať obsahuje některé nejasné formulace (s.31: „*Ve škole je důležitá výchovná i vzdělávací stránka učitele, ale i jeho osobnost*“), nedoložená tvrzení (s.15: „*K nejzávažnějším problémům patří rostoucí procento trestné činnosti dětí a mladistvých...*“ – podle statistik ministerstva vnitra se celková kriminalita dětí a mládeže v posledních pěti letech nezvyšuje, ale naopak klesá) a rovněž věcné chyby (s.14: „*Jednou z oblastí státní politiky je i oblast mládeže a sociálně patologických jevů, mezi které řadíme například vývojové poruchy...*“ Vývojové poruchy jsou podle §16 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon, řazeny mezi zdravotní postižení – nikoliv mezi sociálně patologické jevy).

Postrádám zde kvalitativní analýzu studovaných pramenů a vlastní kritickou práci s konspektovanou literaturou. Uvedený nedostatek se projevuje např. při popisu forem agresivního chování na s.26. Zde R. Caklová cituje V. Pokorného a kol. Citování autoři při popisu agrese rozlišují následné čtyři stupně: „1. *agrese probíhající pouze v myšlení*, 2. *agrese projevovaná pouze verbálně*, 3. *agrese projevovaná navenek*, 4. *agrese projevovaná ve formě fyzického napadení druhého člověka, nebo namířená proti sobě samému*.“ Je nesmyslné popisovat jako formu útočného chování „*agresi probíhající pouze v myšlení*“ (viz bod 1). Z porovnání věcného obsahu bodů 2, 3. a 4 není jasné, co je „*agrese navenek*“ ani proč by měla být zvláštní kategorií. R. Caklová se touto zřejmou nesrovnalostí nezabývá a v dalším textu ji neobjasňuje.

Empirická část:

- **Užité metody výzkumného šetření** – jako výzkumná metoda bylo zvoleno anonymní dotazníkové šetření u 608 žáků druhého stupně základních škol. Zvolená kvantitativní výzkumná metoda je užita adekvátně cílům šetření. (Zajímavé by bylo bývalo doplnit ji kvalitativní analýzou rozhovorů s cíleně vybranými žáky – pachateli a oběťmi). Užité dotazníky byly sestaveny kvalifikovaně, podle ověřené předlohy, hypotézy korespondují s cíli výzkumu, otázky byly formulovány jasně a přehledně. V této části práce si R. Caklová počínala velmi dobře a získané výsledky jsou přesvědčivé.
- **Charakteristika zkoumaného vzorku:** vzorek je reprezentativní – čítá 608 respondentů (321 chlapců, 287 dívek ve věku od 12 do 15 let z 8 ZŠ v kraji Vysočina, přičemž 6 škol bylo z Jihlavy a 2 z menší obce). Dobře zvolený vzorek umožňuje srovnávání výsledků s obdobnými výzkumy prováděnými jinými autory v dalších lokalitách.
- **Výstupy, výsledky, jejich přínos:** se získanými dotazníkovými údaji zacházela autorka práce svědomitě, podrobila je kvalifikovaně provedené analýze, výsledky přesvědčivé

interpretována. Autorčina vysvětlení jsou ilustrována přehledně zpracovanými grafy. Prezentovaná diskuse je důvěryhodná.

Literatura a práce s literaturou:

Seznam použité literatury a pramenů je s ohledem na běžný úzus zpracován technicky správně. Obsahuje 23 položek – ve třech případech jde o slovníkové či encyklopedické publikace. Odkazy na použité zdroje jsou v předkládaném textu uváděny nejednotně, při vlastní práci s literaturou postrádám hlubší kvalitativně-interpretativní analýzu textů. Za relativní nedostatek lze považovat chybění cizojazyčných literárních zdrojů (tento problém však není zásadní povahy).

Formální náležitost, vnější úprava, přehlednost: předkládaná práce „*Poruchy ve vztazích mezi žáky projevující se systematickou psychotraumatizací jednotlivce ve skupině*“ je přehledně členěna, obsahuje všechny formální náležitosti a je patrné, že vnější úpravě textu byla věnována velká pozornost.

Kvalita příloh: přílohy obsahující na 20-ti stranách vzory užitých dotazníků a grafy jsou zpracovány velmi svědomitě. Náležitě ilustrují prováděný výzkum i získané výsledky. Grafy mají dobrou výpovědní hodnotu, jasné popisky a kultivovanou barevnost.

Celkové hodnocení práce: diplomová práce „*Poruchy ve vztazích mezi žáky projevující se systematickou psychotraumatizací jednotlivce ve skupině*“ se zaměřila na poměrně známé a dobře zpracované téma šikany ve školách. Téma účinné prevence je stále aktuální. Práce R. Čaklové má své těžiště ve zkoumání faktorů, které mohou podmiňovat výskyt šikany v žákovském kolektivu, ale rovněž podmínek, které mohou výskyt tohoto sociálně patologického jevu omezit, nebo jej eliminovat. Největší hodnotu spatřuji v poctivě odvedeném výzkumu. Poněkud mi chybí konkrétní doporučení autorky (na s.62 nalézám pouze semináře pro pedagogické pracovníky. V předchozím textu uváděné citace doporučení S. Bendla, M. Koláře, P. Řičana a dalších výzkumníků, jakoby snižovaly smysl vlastního bádání R. Čaklové. V rámci obhajoby by bylo vhodné objasnit, v čem je práce originální a ozřejmit konkrétní badatelský přínos autorky.

Otázky k obhajobě:

- Vysvětlit co znamenají výrazy: vývojové poruchy učení, vývojové poruchy chování, jaké jevy k těmto kategoriím řadíme a čím jsou vývojové poruchy podmíněny.
- V čem je vlastní přínos autorky k vědeckému poznání zkoumaného jevu?
- Jaká vyplývají ze závěrů práce doporučení a kam směřovat další pedagogický výzkum?

Návrh klasifikace: velmi dobře – podle průběhu obhajoby v rámci SZK je možno hodnocení upravit.

V Praze 23.5.2006

Podpis vedoucího práce:

Doc. PhDr. Richard Jedlička, Ph.D.